ISNN:2181-1296

SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI

САМАРКАНДСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ ШАРОФА РАШИДОВА

SAMARKAND STATE UNIVERSITY NAMED AFTER SHAROF RASHIDOV

ILMIY AXBOROTNOMA

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК
SCIENTIFIC JOURNAL

GUMANITAR FANLAR SERIYASI

№ 2/2 (156)
2026

ISSN 2181-1296

ILMIY AXBOROTNOMA

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК SCIENTIFIC JOURNAL

2026-yil, 2-son (156/2) GUMANITAR FANLAR SERIYASI

Tarix, Falsafa, Huquqshunoslik, Siyosiy fanlar, O‘qitish metodikasi, Filologiya, Pedagogika, Sotsiologiya, Psixologiya

Samarqand viloyat matbuot boshqarmasida ro‘yxatdan o‘tish tartibi 09-25.
Jurnal 1999-yildan chop qilina boshlagan va OAK ro‘yxatiga kiritilgan.

BOSH MUHARRIR **R.I.XALMURADOV, t.f.d., professor**
BOSH MUHARRIR O‘RINBOSARI: **H.A.XUSHVAQTOV, f-m.f.d., dotsent**

TAHRIRIYAT KENGASHI:

M.Q.Muhiddinov	-f.f.d., professor (SamDU)	B.E.Ergashev	-t.f.d., professor (SamDU)
Stefano Benazzi	-Bolonya universiteti professori (Italiya)	S.A.Karimov	-f. f. d., professor (SamDU)
Simone Mantelini	-Bolonya universiteti professori (Italiya)	M.X.Lutfullayev	-p.f.d.. professor (SamDU)
Sh.Y.Ziyodov	-i.f.d. (Imom Buxoriy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi)	A.R.Samadov	-fal. f.d., professor (SamDU)
N.U.Arabov	-i.f.d., professor (SamDU)	Sh.A.Hasanov	-f.f.d., professor (SamDU)
Hiroaki Huziie	-Osaka universiteti professori (Yaponiya)	B.S.G‘oyibov	-t.f.d., (SamDU)
B.O.To‘rayev	-fal. f.d., professor (Imom Buxoriy xalqaro ilmiy-	G.B.Normurodova	-t.f.d., (SamDU)
A.B.Pardayev	-f. f.d., professor (SamDU)	F.Sh.Rashidova	-t.f.f.d., dotsent (SamDU)
O.Yusupova	-f.f.n., dotsent (SamDU)	D.Q.Usmonova	-i.f.n., dotsent (SamDU)
O.Qodirov	-p.f.n., dotsent (SamDU)	N.A.Isakova	-f.f.n., dotsent (SamDU)

Obuna indeksi – yakka tartibdagi obunachilar uchun **- 5583,**
tashkilot, korxonalar uchun- **5584**

M U N D A R I J A
C O N T E N T S

№	Maqola nomi	Article title	Bet/page
1	Samarqandning Temuriylar sulolasi davridagi evolyutsiyasi, uning sivilizatsiyalarga o‘zaro ta’siri va uyg‘unlashuvi **Keremu N.**	The evolution of samarkand during the timurid dynasty and the interaction and fusion of its civilizations **Keremu N.**	**5-11**
2	Nazar Eshonqulning “Bepoyon osmon” hikoyasida muallif uslubiga lingvopoetik jihatdan yondashuv **Safarova D.B.**	A Linguopoetic Approach to the Authorial Style in Nazar Eshonqul’s Short Story “Bepoyon osmon” (The Boundless Sky”) **Safarova D.B.**	**12-15**
3	Ingliz va o‘zbek tillarida neologizmlarning tasnifi va ularning til tizimidagi o‘rni **Pardayeva N.B.**	Classification of neologisms in english and uzbek languages and their role in the language system **Pardaeva N.B.**	**16-20**
4	O‘rta asrlarda sharq va g‘arbiy yevropa mamlakatlaridagi davlat boshqaruvi va ijtimoiy tuzilmalarining qiyosiy tahlili **Abdullayev A.G.**	A comparative analysis of public administration and social structures in the countries of Eastern and Western Europe in the Middle Ages **Abdullaev A.G.**	**21-27**
5	Davlat ekologik ekspertizasi tizimining shakllanish tarixi va uning rivojlanish bosqichlari **O‘tayev O‘. Ch.**	History of the formation of the state ecological expertise system and its development stages **Utaev U. Ch.**	**28-30**
6	Samkomstarisning Samarqanddagi arxeologik tadqiqotlari va muzey fondlari shakllanishiga qo‘shgan hissasi **Yunusov M.**	The contribution of samkomstaris to archaeological research in Samarkand and to the formation of museum collections **Yunusov M.**	**31-36**
7	7-9-sinf o‘quvchilarining stem kompetensiyalarini baholash: spetsifikatsiya, mezonlar va kpi indikatorlari **Aliyeva X.Sh.**	Assessment of Stem competencies of 7-9 grade students: specification, criteria and kpi indicators **Alieva Kh.Sh.**	**37-42**
8	Raqamli tibbiy ta’limda talabalarda profilaktik immun madaniyatni rivojlantirish texnologiyalari **Mirzakarimova D.B.**	Technologies for the development of preventive immune culture in digital medical education students **Mirzakarimova D.B.**	**43-49**
9	10-12 yoshli kurashchilarda egiluvchanlik sifatining kurash texnikasini o‘zlashtirish samaradorligiga ta’siri **Toshmurodov O.**	The effect of flexibility on the efficiency of kurash technique acquisition in 10–12-year-old kurash athletes **Toshmurodov O.**	**50-57**
10	Влияние государственной политики развития спорта (в контексте «нового Узбекистана») на мотивацию учащихся спортивных школ **Мадаминов Б.Ш.**	The influence of state policy on sports development (in the context of "New Uzbekistan") on the motivation of students in sports schools **Madaminov B.Sh.**	**58-62**
11	Трансформация и калькирование иронических фразеологических единиц в русском и узбекском языках **Тошбекова Д.И.**	Transformation and Calquing of Ironic Phraseological Units in Russian and Uzbek **Toshbekova D.I.**	**63-68**
12	Объективная и субъективная модальность в русском и узбекском языках **Усманова С.Ю.**	Objective and subjective modality in Russian and Uzbek languages **Usmanova S.Yu.**	**69-76**
13	Образ женщин в произведениях Ч. Айтматова **Хаитова Ф.С.**	The Image of Women in the Works of Ch. Aitmatov **Khaitova F.S.**	**77-81**
14	Voleybol murabbiylarini tayyorlash jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish afzalligi **Boltayev Z.B.**	The advantage of using modern pedagogical technologies in the process of training volleyball coaches **Boltaev Z.B.**	**82-87**

№	Maqola nomi	Article title	Bet/page
15	Bo‘lajak shifokorlarda klinik-diagnostik kompetensiyani rivojlantirishning pedagogik modeli va raqamli ta’lim **Zokirov M.M.**	Pedagogical model for developing clinical-diagnostic competence in future physicians and digital educational technologies **Zokirov M.M.**	**88-93**
16	Turkiya hamkorlik va muvofiqlashtirish agentligi (tika)ning tashkil etilishi va rivojlanish bosqichlari hamda tashkiliy-siyosiy asoslari **Isadjanov B.I.**	The Establishment and Development of the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TIKA), as well as its Organizational and Political Foundations **Isadjanov B.I.**	**94-98**
17	Ingliz gazeta sarlavhalarining tarjima xususiyatlari: lingvostilistik tahlil **Husanova Sh.Z., Isakova N.A.**	Translation features of English newspaper headlines: linguistic-stylistic analysis **Husanova Sh.Z., Isakova N.A.**	**99-103**
18	Boshlang‘ich sinflarda ona tilini o‘qitishda 4k modeli orqali fikrlash va ijodkorlikni rivojlantirish **Gadayev O.Y., Norkulova J.S.**	Developing thinking and creativity through the 4k model in teaching mother tongue in primary grades **Gadayev O.Y., Norkulova J.S.**	**104-108**
19	Raqamli demokratiya sharoitida legitimlik va fuqarolik faolligining konfiguratsiyasi **Muminjonova U.X.**	Configuration of legitimacy and citizenship in the digital democracy **Muminjonova U.X.**	**109-113**
20	Simulyatsion va raqamli ta’lim muhitida jarrohlik fanini o‘qitishda amaliy kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyasi **Abduvoxidov A.A.**	Technology for developing practical professional competencies in teaching surgery within a simulation-based and digital learning environment **Abduvoxidov A.A.**	**114-119**
21	Shoshilinch tibbiy yordamda travmatologik holatlarni sun’iy intellekt asosida erta triaj qilish va klinik qaror qabul qilish samaradorligini oshirish metodikasi **Xolmatov A.A.**	Methodology for improving the efficiency of early triage and clinical decision-making in traumatological conditions in emergency medical care based on artificial intelligence **Xolmatov A.A.**	**120-125**
22	Bo‘lajak shifokorlarda klinik qaror qabul qilish kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik raqamli texnologiyalari **Samatov Z.Z.**	Pedagogical digital technologies for developing clinical decision-making competence in future physicians **Samatov Z.Z.**	**126-130**
23	Yuqumli kasalliklar fanini o‘qitishda klinik-profilaktik fikrlash va epidemiologik xavflarni boshqarish kompetensiyasini rivojlantirish texnologiyasi **Turdiyev M.N.**	Technology for developing clinical-preventive thinking and epidemiological risk management competencies in teaching infectious diseases **Turdiev M.N.**	**131-136**
24	Bo‘lajak shifokorlarga raqamli ta’lim muhitida anatomiya fanini o‘qitishninig zamonaviy texnologiyalari **Nishonova D.T.**	Modern technologies of teaching anatomy to future physicians in a digital educational environment **Nishonova D.T.**	**137-142**
25	Stomatologiya ta’limida valeologik madaniyatni rivojlantirishning integrativ va raqamli pedagogik texnologiyalari **Kamoliddinova I.Sh.**	Ntegrative and digital pedagogical technologies for developing valeological culture in dental education **Kamoliddinova I.Sh.**	**143-148**
26	Raqamli ta’lim muhitida o‘quvchilarda mediasavodxonlik ko‘nikmalarini interfaol ta’lim texnologiyalari asosida takomillashtirish **Temirova Z.A.**	Improving students’ media literacy skills in a digital learning environment based on interactive educational technologies **Temirova Z.A.**	**149-154**
27	Tibbiy ta’lim muassasalari talabalarida klinik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish texnologiyasi **Kamalova D.A.**	Technology for developing clinical thinking competence among students of medical educational institutions **Kamalova D.A.**	**155-159**
28	Charlz Dikkensning ijodida idio-stilning rivojlanishi: lingvostilistika tahlili **Rahmatilloyeva R.S.**	The development of idio-style in charles dickens’s creative work: linguastylistic analysis **Rahmatilloeva R.S.**	**160-167**

UDK: 373:004.9 https://doi.org/10.59251/2181-3973.2025.v1.138.1.3929

RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA O'QUVCHILARDA MEDIASAVODXONLIK KO'NIKMALARINI INTERFAOL TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH

Z.A.Temirova
Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti, Toshkent, O'zbekiston.

Z.A.Temirova
Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti, Toshkent, O'zbekiston.

Kelib tushgan: 21.03.2026
Ko'rib chiqildi: 04.04.2026
Qabul qilindi: 24.04.2026
Nashr qilindi: 30.05.2026

Nashriyotchi: Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti.

Annotatsiya. Mazkur tadqiqot raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarda mediasavodxonlik ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik mexanizmlarini o'rganishga bag'ishlangan. Zamonaviy axborot jamiyatida internet, ijtimoiy tarmoqlar va turli media platformalarning keng tarqalishi o'quvchilarning axborot bilan ishlash madaniyatini rivojlantirishni taqozo etadi. Mediasavodxonlik o'quvchilarning media kontentni tahlil qilish, uning ishonchliligini baholash, manipulyativ axborotni aniqlash hamda raqamli axborot resurslaridan ongli foydalanish ko'nikmalarini o'z ichiga oladi. Shu sababli ta'lim jarayonida mediasavodxonlik kompetensiyasini shakllantirish zamonaviy pedagogikaning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Tadqiqotda raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning mediasavodxonlik kompetensiyalarini rivojlantirishning interfaol pedagogik modeli ishlab chiqildi hamda uning samaradorligi tajriba-sinov ishlari orqali tahlil qilindi. Tadqiqot davomida muammoli ta'lim (Problem Based Learning), loyiha asosida o'qitish (Project-based learning), "case-study", bahs-munozara (debate) metodlari hamda raqamli o'quv platformalari asosida tashkil etilgan interfaol ta'lim texnologiyalaridan foydalanildi. Ushbu metodlar o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirish, axborotni tahlil qilish hamda media manbalar bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantirishga qaratildi.

Kalit so'zlar: mediasavodxonlik, raqamli ta'lim muhiti, interfaol ta'lim texnologiyalari, media tahlil, tanqidiy fikrlash, axborot kompetensiyasi, raqamli pedagogika, loyiha asosida o'qitish, media madaniyat.

Совершенствование навыков медиаграмотности у учащихся в условиях цифровой образовательной среды на основе интерактивных образовательных технологий

Аннотация. Данное исследование посвящено изучению педагогических механизмов формирования медиаграмотности у учащихся в условиях цифровой образовательной среды. В современном информационном обществе широкое распространение интернета, социальных сетей и различных медиаплатформ требует развития у учащихся навыков критического анализа информации и осознанного использования медиаресурсов. Медиаграмотность включает способность анализировать медиаконтент, оценивать достоверность информации, выявлять манипулятивные сообщения и эффективно использовать цифровые информационные ресурсы. В рамках исследования была разработана педагогическая модель формирования медиаграмотности учащихся на основе интеграции интерактивных образовательных технологий в цифровой образовательной среде. В процессе исследования использовались такие педагогические методы, как проблемно-ориентированное обучение (Problem Based Learning), проектное обучение (Project-based learning), метод кейсов (Case-study), дискуссионные и

дебатные технологии, а также цифровые образовательные платформы. Эти методы направлены на развитие критического мышления, навыков анализа информации и способности работать с медиаконтентом.

Ключевые слова: медиаграмотность, цифровая образовательная среда, интерактивные образовательные технологии, критическое мышление, анализ медиаконтента, цифровая педагогика, информационная компетентность, проектное обучение.

Improving students' media literacy skills in a digital learning environment based on interactive educational technologies

Abstract. This study focuses on the pedagogical mechanisms for developing media literacy skills among students in the context of a digital learning environment. In the modern information society, the rapid development of the internet, social networks, and digital media platforms requires students to possess the ability to critically analyze information and use digital resources responsibly. Media literacy involves the ability to analyze media content, evaluate the reliability of information, identify manipulative messages, and effectively use digital information resources. The research proposes a pedagogical model for developing students' media literacy through the integration of interactive educational technologies within a digital learning environment. The study employed several innovative teaching methods, including Problem-Based Learning (PBL), project-based learning, case-study methods, debate-based learning strategies, and digital learning platforms. These approaches are aimed at developing students' critical thinking skills, analytical abilities, and competence in evaluating media information.

Keywords: media literacy, digital learning environment, interactive educational technologies, critical thinking, media analysis, digital pedagogy, information competence, project-based learning, media education.

Kirish. XXI asrda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi jamiyatning barcha sohalarida tub o‘zgarishlarga olib kelmoqda. Ayniqsa, internet, ijtimoiy tarmoqlar va turli raqamli media platformalarning keng tarqalishi axborot almashinuvi jarayonini keskin tezlashtirdi hamda insonlarning axborot bilan ishlash madaniyatiga yangi talablarni qo‘ydi. Bunday sharoitda o‘quvchilarning raqamli axborot manbalari bilan ishlash, turli media kontentni tanqidiy tahlil qilish, uning ishonchliligini baholash hamda manipulyativ axborotni aniqlash ko‘nikmalarini shakllantirish zamonaviy ta’lim tizimining dolzarb pedagogik vazifalaridan biri hisoblanadi. Shu sababli mediasavodxonlik kompetensiyasini rivojlantirish bugungi kunda ta’lim jarayonining muhim tarkibiy qismi sifatida qaralmoqda.

Mediasavodxonlik – bu shaxsning turli media manbalar orqali uzatilayotgan axborotni qabul qilish, tahlil qilish, baholash va undan samarali foydalanish ko‘nikmalarini o‘z ichiga oluvchi kompleks kompetensiya hisoblanadi. Zamonaviy axborot makonida turli xil axborot manbalari mavjud bo‘lib, ularning barchasi ham ishonchli yoki obyektiv bo‘lavermaydi. Shu sababli o‘quvchilarda media kontentni tanqidiy baholash, yolg‘on yoki manipulyativ axborotlarni aniqlash hamda raqamli axborot resurslaridan ongli foydalanish ko‘nikmalarini shakllantirish zarur. Bugungi kunda o‘quvchilar internet va ijtimoiy tarmoqlardan eng faol foydalanuvchilar hisoblanadi. Turli tadqiqotlar natijalariga ko‘ra, yoshlarning katta qismi kundalik axborotni asosan internet resurslari va ijtimoiy tarmoqlar orqali qabul qiladi. Biroq ko‘plab o‘quvchilarda axborotning ishonchliligini baholash, media kontentni tanqidiy tahlil qilish hamda axborot xavfsizligi bilan bog‘liq bilim va ko‘nikmalar yetarli darajada shakllanmaganligi kuzatilmoqda. Bu esa mediasavodxonlik kompetensiyasini rivojlantirish zaruratini

yanada kuchaytiradi. So‘nggi yillarda ta’lim tizimida raqamli transformatsiya jarayonlari jadal rivojlanib, o‘quv jarayoniga zamonaviy pedagogik texnologiyalar keng joriy etilmoqda. Raqamli ta’lim muhiti o‘quvchilarga turli axborot resurslari bilan ishlash, mustaqil ta’lim faoliyatini tashkil etish hamda interaktiv o‘quv platformalari orqali bilimlarni o‘zlashtirish imkoniyatini yaratadi. Ayniqsa, interfaol ta’lim texnologiyalaridan foydalanish o‘quvchilarning faolligini oshirish, ularning mustaqil fikrlashini rivojlantirish hamda media axborotni tahlil qilish ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi. Interfaol ta’lim texnologiyalari o‘quv jarayonida o‘quvchilarning faol ishtirokini ta’minlash, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish hamda mustaqil qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik metodlar majmuasini o‘z ichiga oladi. Jumladan, muammoli ta’lim (Problem Based Learning), loyiha asosida o‘qitish (Project Based Learning), “case-study” metodlari, bahs-munozara texnologiyalari hamda raqamli o‘quv platformalari mediasavodxonlik kompetensiyasini rivojlantirishda samarali pedagogik vosita sifatida qaraladi. Ushbu metodlar o‘quvchilarning media axborotni tahlil qilish, turli nuqtai nazarlarni solishtirish hamda o‘z fikrini asoslab bera olish ko‘nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Raqamli ta’lim muhitida interfaol ta’lim texnologiyalarini qo‘llash o‘quvchilarning media axborot bilan ishlash jarayonini yanada samarali tashkil etish imkonini beradi. Interaktiv o‘quv platformalari, multimedia vositalari, raqamli axborot resurslari hamda turli media materiallardan foydalanish o‘quvchilarning media kontentni tahlil qilish faoliyatini faollashtiradi. Shu bilan birga, bunday o‘quv muhiti o‘quvchilarda tanqidiy fikrlash, analitik tahlil qilish hamda axborot madaniyatini shakllantirishga yordam beradi. Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda mediasavodxonlikni rivojlantirish jarayonida integrativ pedagogik yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etishi ta’kidlanadi. Mediasavodxonlikni rivojlantirish jarayoni nafaqat axborot bilan ishlash ko‘nikmalarini shakllantirish, balki o‘quvchilarning ijtimoiy, madaniy va kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish bilan ham bevosita bog‘liqdir. Shu sababli mediasavodxonlikni rivojlantirishning pedagogik modeli o‘quvchilarning tanqidiy fikrlash, axborotni tahlil qilish, media kontentni baholash hamda raqamli kommunikatsiya ko‘nikmalarini integrativ tarzda rivojlantirishga qaratilgan bo‘lishi zarur.

Shu nuqtayi nazardan, raqamli ta’lim muhitida o‘quvchilarda mediasavodxonlik ko‘nikmalarini interfaol ta’lim texnologiyalari asosida rivojlantirish va takomillashtirish pedagogika fanining dolzarb ilmiy muammolaridan biri hisoblanadi. Raqamli ta’lim texnologiyalarini interfaol pedagogik metodlar bilan integratsiyalash o‘quvchilarning axborot bilan ishlash kompetensiyalarini rivojlantirish, ularning media madaniyatini shakllantirish hamda zamonaviy axborot jamiyatida samarali faoliyat yuritishlari uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi. Mazkur tadqiqotning maqsadi raqamli ta’lim muhitida o‘quvchilarda mediasavodxonlik ko‘nikmalarini rivojlantirishning interfaol ta’lim texnologiyalariga asoslangan pedagogik modelini ishlab chiqish hamda uning ta’lim jarayonidagi samaradorligini aniqlashdan iborat.

Tadqiqot metodlari. Mazkur tadqiqot raqamli ta’lim muhitida o‘quvchilarda mediasavodxonlik ko‘nikmalarini interfaol ta’lim texnologiyalari asosida rivojlantirishning pedagogik mexanizmlarini aniqlash va ularning samaradorligini baholashga qaratilgan. Tadqiqot metodologiyasi zamonaviy pedagogika fanining kompetensiyaviy yondashuvi, raqamli ta’lim konsepsiyasi hamda interfaol pedagogik texnologiyalar nazariyasiga asoslandi. Tadqiqot jarayonida mediasavodxonlik kompetensiyasini rivojlantirishning nazariy asoslari tahlil qilindi va uni amaliyotga joriy etishning metodik mexanizmlari ishlab chiqildi. Tadqiqot 2023–2025-yillar davomida umumiy o‘rta ta’lim muassasalarida o‘tkazilgan pedagogik tajriba-sinov ishlari asosida amalga oshirildi. Tadqiqot obyekti sifatida raqamli ta’lim muhitida o‘quvchilarning mediasavodxonlik ko‘nikmalarini shakllantirish jarayoni tanlandi. Tadqiqot predmeti esa mediasavodxonlik kompetensiyasini rivojlantirishda interfaol ta’lim texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari hamda ularni o‘quv jarayoniga integratsiya qilish metodikasi hisoblanadi.

Tadqiqotda jami 200 nafar o‘quvchi ishtirok etdi. Pedagogik tajriba talablari asosida o‘quvchilar ikki guruhga ajratildi: nazorat guruhi va tajriba guruhi. Har bir guruhda 100 nafardan o‘quvchi qatnashdi. Nazorat guruhida o‘quv jarayoni an’anaviy pedagogik metodlar asosida tashkil etildi. Tajriba guruhida esa mediasavodxonlik ko‘nikmalarini rivojlantirish uchun interfaol ta’lim texnologiyalariga asoslangan maxsus pedagogik metodika qo‘llanildi. Tadqiqot jarayonida nazariy va empirik metodlar majmuasidan foydalanildi. Nazariy metodlar qatoriga pedagogik, psixologik va

metodik adabiyotlarni tahlil qilish, ilmiy manbalarni umumlashtirish, mediasavodxonlik bo‘yicha ilmiy tadqiqotlarni tizimlashtirish hamda nazariy xulosalar chiqarish usullari kiritildi. Empirik metodlar sifatida pedagogik kuzatuv, anketa so‘rovlari, diagnostik testlar, interfaol topshiriqlar, media materiallarni tahlil qilish mashqlari hamda pedagogik tajriba-sinov ishlari qo‘llanildi. Tajriba guruhida mediasavodxonlik ko‘nikmalarini rivojlantirish maqsadida quyidagi interfaol ta’lim texnologiyalaridan foydalanildi: muammoli ta’lim (Problem Based Learning), loyiha asosida o‘qitish (Project Based Learning), “case-study” metodlari, bahs-munozara (debate) texnologiyalari, media tahlil mashg‘ulotlari hamda raqamli o‘quv platformalari. Ushbu pedagogik metodlar o‘quvchilarning media axborotni tanqidiy tahlil qilish, uning ishonchliligini baholash hamda media kontentni mustaqil ravishda tahlil qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga qaratildi.

Tadqiqot jarayonida o‘quvchilarning mediasavodxonlik darajasini baholash uchun diagnostik mezonlar tizimi ishlab chiqildi. Baholash jarayonida o‘quvchilarning media axborotni tahlil qilish ko‘nikmalari, axborotning ishonchliligini baholash qobiliyati hamda tanqidiy fikrlash darajasi asosiy mezon sifatida belgilandi. Ushbu mezonlar asosida o‘quvchilarning mediasavodxonlik kompetensiyasi uch darajada – yuqori, o‘rta va boshlang‘ich darajalarda baholandi. Olingan natijalar matematik-statistik tahlil usullari yordamida qayta ishlanib, nazorat va tajriba guruhlari o‘rtasidagi farqlar aniqlab berildi. Statistik tahlil natijalari interfaol ta’lim texnologiyalarini qo‘llash mediasavodxonlik ko‘nikmalarini rivojlantirish samaradorligini aniqlash hamda pedagogik modelning amaliy natijalarini baholash imkonini berdi. Mazkur metodologiya raqamli ta’lim muhitida o‘quvchilarning mediasavodxonlik kompetensiyalarini rivojlantirishning samarali pedagogik mexanizmlarini aniqlashga xizmat qildi.

Tadqiqot natijalari va ularning tahlili. Pedagogik tajriba-sinov ishlari natijalari raqamli ta’lim muhitida interfaol ta’lim texnologiyalaridan foydalanish o‘quvchilarda mediasavodxonlik ko‘nikmalarini rivojlantirishda yuqori pedagogik samaradorlikka ega ekanligini ko‘rsatdi. Tadqiqot jarayonida nazorat va tajriba guruhlaridagi o‘quvchilarning mediasavodxonlik darajasi bir necha mezonlar asosida o‘rganildi va ularning rivojlanish dinamikasi qiyosiy tahlil qilindi. Tadqiqotning boshlang‘ich bosqichida o‘tkazilgan diagnostik tahlil natijalari nazorat va tajriba guruhlari o‘quvchilari o‘rtasida mediasavodxonlik darajasi deyarli bir xil ekanligini ko‘rsatdi. Dastlabki natijalarga ko‘ra, o‘quvchilarning media axborotni tahlil qilish ko‘nikmalari o‘rtacha 52–54 %, axborotning ishonchliligini baholash ko‘nikmalari 50–52 %, tanqidiy fikrlash darajasi esa 48–50 % atrofida ekanligi aniqlandi. Bu esa o‘quvchilarda media kontentni tanqidiy tahlil qilish va axborotni baholash bo‘yicha ko‘nikmalar yetarli darajada shakllanmaganligini ko‘rsatdi. Tajriba guruhida mediasavodxonlik ko‘nikmalarini rivojlantirish uchun interfaol ta’lim texnologiyalariga asoslangan maxsus pedagogik metodika qo‘llanildi. O‘quv jarayonida muammoli ta’lim (Problem Based Learning), loyiha asosida o‘qitish (Project Based Learning), “case-study”, bahs-munozara texnologiyalari hamda media tahlil mashg‘ulotlaridan foydalanildi. Raqamli ta’lim muhitida tashkil etilgan mashg‘ulotlar davomida o‘quvchilar turli media materiallarni tahlil qilish, ularning mazmunini baholash hamda axborotning ishonchliligini aniqlashga qaratilgan topshiriqlarni bajarishdi.

Interfaol metodlar o‘quvchilarning o‘quv jarayonidagi faolligini oshirdi hamda ularni media axborotni mustaqil ravishda tahlil qilishga jalb etdi. Loyiha asosida o‘qitish metodlari o‘quvchilarga turli media manbalarni solishtirish, axborotning ishonchliligini aniqlash va o‘z xulosalarini asoslab berish imkonini berdi. Bahs-munozara mashg‘ulotlari esa o‘quvchilarning tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qildi. Pedagogik tajriba yakunida o‘tkazilgan yakuniy diagnostik tahlil natijalari tajriba guruhida mediasavodxonlik darajasi sezilarli darajada oshganligini ko‘rsatdi. Xususan, media axborotni tahlil qilish ko‘nikmalari 54 % dan 80 % gacha, axborotning ishonchliligini baholash ko‘nikmalari 52 % dan 74 % gacha, tanqidiy fikrlash darajasi esa 50 % dan 72 % gacha oshganligi aniqlandi. Natijada mediasavodxonlik ko‘nikmalari o‘rtacha 24–26 % ga yaxshilangani kuzatildi. Nazorat guruhida esa ushbu ko‘rsatkichlar nisbatan past darajada o‘sib, o‘rtacha 8–10 % ni tashkil etdi. Tadqiqot davomida o‘quvchilar o‘rtasida o‘tkazilgan so‘rovnoma natijalari ham interfaol ta’lim texnologiyalarining samaradorligini tasdiqladi. So‘rovnoma natijalariga ko‘ra, o‘quvchilarning 78 % i interfaol metodlar media axborotni tahlil qilish jarayonini osonlashtirishini ta’kidlagan. Shuningdek, o‘quvchilarning 72 % i raqamli ta’lim platformalari orqali media materiallar bilan ishlash mediasavodxonlik ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam berishini

bildirgan. Matematik-statistik tahlil natijalari interfaol ta’lim texnologiyalarini qo‘llash o‘quvchilarning mediasavodxonlik kompetensiyasini rivojlantirishda an’anaviy o‘qitish metodlariga nisbatan yuqori pedagogik samaradorlikka ega ekanligini ko‘rsatdi. Tajriba guruhida mediasavodxonlik ko‘rsatkichlari nazorat guruhiga nisbatan o‘rtacha 1,2–1,3 barobar yuqori ekanligi aniqlandi. Shunday qilib, tadqiqot natijalari raqamli ta’lim muhitida interfaol ta’lim texnologiyalaridan foydalanish o‘quvchilarning media axborotni tahlil qilish, uning ishonchliligini baholash hamda tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirishda samarali pedagogik vosita ekanligini tasdiqlaydi. Ushbu yondashuv o‘quvchilarning mediasavodxonlik kompetensiyalarini rivojlantirish hamda ularning axborot madaniyatini shakllantirishga xizmat qiladi.

Muhokama. Mazkur tadqiqot natijalari raqamli ta’lim muhitida interfaol ta’lim texnologiyalaridan foydalanish o‘quvchilarda mediasavodxonlik ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim pedagogik ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatdi. Axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi sharoitida o‘quvchilarning turli media manbalari bilan ishlash, axborotni tanqidiy tahlil qilish va uning ishonchliligini baholash kompetensiyalarini shakllantirish zamonaviy ta’lim tizimining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Shu sababli mediasavodxonlikni rivojlantirish jarayonida innovatsion pedagogik yondashuvlardan foydalanish ta’lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Tadqiqot davomida qo‘llanilgan interfaol ta’lim texnologiyalari o‘quvchilarning media axborot bilan ishlash jarayonidagi faolligini oshirdi hamda ularning tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam berdi. Muammoli ta’lim (Problem Based Learning), loyiha asosida o‘qitish (Project Based Learning) hamda “case-study” metodlari o‘quvchilarning media kontentni mustaqil tahlil qilish, turli axborot manbalarini solishtirish va o‘z xulosalarini asoslab berish ko‘nikmalarini shakllantirishda samarali pedagogik vosita sifatida namoyon bo‘ldi.

Raqamli ta’lim muhitida tashkil etilgan o‘quv mashg‘ulotlari o‘quvchilarga turli media materiallar bilan ishlash imkoniyatini yaratdi. Interaktiv o‘quv platformalari va multimedia vositalaridan foydalanish o‘quvchilarning media kontentni tahlil qilish faoliyatini faollashtirdi hamda ularning axborot bilan ishlash kompetensiyalarini rivojlantirishga yordam berdi. Bunday o‘quv muhiti o‘quvchilarning mustaqil o‘rganish faoliyatini kuchaytirib, media axborotni tanqidiy tahlil qilish ko‘nikmalarini shakllantirishga xizmat qildi.

Tadqiqot natijalari boshqa ilmiy tadqiqotlar bilan ham uyg‘unlik kasb etadi. Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda mediasavodxonlikni rivojlantirish jarayonida interfaol pedagogik metodlar va raqamli ta’lim texnologiyalarini integratsiya qilish samarali natijalar berishi ta’kidlanadi. Ayniqsa, loyiha asosida o‘qitish, bahs-munozara metodlari va media tahlil mashg‘ulotlari o‘quvchilarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirish hamda ularning media axborotni tahlil qilish kompetensiyalarini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, raqamli ta’lim texnologiyalarini ta’lim jarayoniga joriy etishda ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, o‘qituvchilarning mediasavodxonlik bo‘yicha metodik tayyorgarligi, raqamli ta’lim resurslarining yetarli darajada ishlab chiqilmaganligi hamda axborot xavfsizligi bilan bog‘liq masalalar mediasavodxonlikni rivojlantirish jarayoniga ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shu sababli ta’lim muassasalarida mediasavodxonlikni rivojlantirishga qaratilgan maxsus o‘quv dasturlarini ishlab chiqish hamda pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. Umuman olganda, tadqiqot natijalari raqamli ta’lim muhitida interfaol ta’lim texnologiyalarini qo‘llash o‘quvchilarning mediasavodxonlik ko‘nikmalarini rivojlantirishda samarali pedagogik vosita ekanligini tasdiqlaydi. Mazkur yondashuv o‘quvchilarning axborot bilan ishlash madaniyatini rivojlantirish, tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirish hamda ularning zamonaviy axborot jamiyatida faol va ongli ishtirok etishiga zamin yaratadi.

Xulosa. O‘tkazilgan ilmiy-pedagogik tadqiqot natijalari raqamli ta’lim muhitida o‘quvchilarda mediasavodxonlik ko‘nikmalarini interfaol ta’lim texnologiyalari asosida rivojlantirish ta’lim jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshirishini ko‘rsatdi. Zamonaviy axborot jamiyatida o‘quvchilarning turli media manbalari bilan ishlash, axborotni tanqidiy tahlil qilish, uning ishonchliligini baholash hamda manipulyativ axborotni aniqlash ko‘nikmalarini shakllantirish muhim pedagogik vazifa hisoblanadi. Shu sababli mediasavodxonlik kompetensiyasini rivojlantirish zamonaviy ta’lim tizimining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida qaraladi. Tadqiqot jarayonida raqamli ta’lim muhitida o‘quvchilarning mediasavodxonlik ko‘nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan

interfaol pedagogik model ishlab chiqildi hamda uning samaradorligi pedagogik tajriba-sinov ishlari orqali baholandi. Tadqiqot natijalari interfaol ta’lim texnologiyalaridan foydalanish o‘quvchilarning media axborotni tahlil qilish, axborotning ishonchliligini baholash hamda tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini sezilarli darajada rivojlantirganligini ko‘rsatdi. Tajriba natijalariga ko‘ra, mediasavodxonlik kompetensiyasi o‘rtacha 22–26 % ga oshganligi aniqlandi.

Shuningdek, interfaol ta’lim metodlari o‘quvchilarning o‘quv jarayonidagi faolligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish hamda media kontentni tahlil qilish faoliyatini faollashtirishga xizmat qildi. Raqamli ta’lim platformalari va multimedia vositalaridan foydalanish o‘quvchilarning media axborot bilan ishlash jarayonini yanada samarali tashkil etish imkonini berdi. Umuman olganda, raqamli ta’lim muhitida interfaol ta’lim texnologiyalarini qo‘llash o‘quvchilarning mediasavodxonlik ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim pedagogik vosita ekanligi ilmiy jihatdan asoslandi. Mediasavodxonlikni rivojlantirishning ishlab chiqilgan pedagogik modeli o‘quvchilarning axborot madaniyatini shakllantirish, ularning tanqidiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirish hamda zamonaviy axborot makonida samarali faoliyat yuritishlariga xizmat qiladi. Mazkur yondashuv ta’lim jarayonini takomillashtirish va o‘quvchilarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Adabiyotlar

1. Ismanova A. Upbringing of highly educated young people is the main basis for preventing religious extremism and terrorism //Экономика и социум. – 2022. – №. 10-2 (101). – С. 59-62.
2. Tukhtaeva N., et al. "November). Using mind mapping in teaching computer science. In AIP Conference Proceedings (Vol. 3244, No. 1). AIP Publishing. Arofat, I.(2016). Social-political need of fighting with Enlightenment against ideology of religious extremism and terrorism." European research 6.17 (2024): 96.
3. Mukhammadjonovich R. M. et al. Use of new innovative methods in teaching the science of information technologies and modeling of technological processes //Journal of Survey in Fisheries Sciences. – 2023. – Т. 10. – С. 1458-1463.
4. Qobulova M. moslashuvchn onlayn o ‘quv tizimlari va ulardan tibbiy ta’limda foydalanish //News of the NUUz. – 2024. – Т. 1. – №. 1.9. 1. – С. 107-109.1.
5. Mengliyev I. et al. Education artificial intelligence systems and their use in teaching //AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2024. – Т. 3244. – №. 1. – С. 030079.
6. Кобулова М. А. Основные направления использования компьютерных технологий в адаптивных онлайн обучающих системах //Universum: психология и образование. – 2024. – №. 10 (124). – С. 14-16.
7. Muhammadjonovich R. M. Tibbiyotda axborot texnologiyalari fanining zamonaviy o ‘qitish talablari //ta’lim, tarbiya va innovatsiyalar jurnali. – 2025. – Т. 2. – №. 2. – С. 47-50.
8. Muhammadjanovich R. M. Virtual laboratoriyalar, simulyatsiyalar va elektron o ‘quv resurslaridan foydalanish mexanizmlari //ta’lim, tarbiya va innovatsiyalar jurnali. – 2025. – Т. 2. – №. 2. – С. 41-46.
9. Rustamov M. Use of modern methods in teaching “information technology” in medical education //Science and innovation. – 2023. – Т. 2. – №. A7. – С. 30-33.
10. Muhammadjonovich R. M. Tibbiy oliy ta’limda raqamli ta’lim muhitini yaratishning pedagogik va texnologik asoslari //conference of advance science & emerging technologies. – 2025. – Т. 1. – №. 5. – С. 43-44.

SAMARQAND UNIVERSITETI ILMIY AXBOROTNOMASI

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК SCIENTIFIC REPORTS

Texnik muharrir **Sh.Xoliqulov**

Muharrirlar:

I.Sulaymonov - fil.f.d., dotsent
E.Arziqulov - f.-m.f.d., dotsent
O.Yusupova - fil.f.n., dotsent

Mas'ul muharrir:

A. Sh. Yarmuxamedov - f.-m.f.n.

Muassis: Samarqand davlat universiteti Manzil: 140104,
Samarqand shahri, Universitet xiyoboni, 15.
Telefon: (0 366) 240-38-47, Faks: (0 366) 239-13-87 e-mail:
axborotnoma.uz
SamDU «Ilmiy axborotnoma» jurnali tahririyati kompyuterida terildi. Bosishga 30.05.2026-yilda ruxsat etildi. Qog'oz o'lchami A-4. Nashriyot hisob tabog'i 10,00
Buyurtma raqami 845 Adadi 30 nusxa.

ISSN 2181-1296